

Shirinoy Yusupova

Chirchiq davlat pedagogika universitetining ingliz tili o'qituvchisi

Fakultetlar aro ingliz tili kafedrasida

Annotatsiya: *Chet tilini o'rganishdagi metodlar shuningdek, ularning qo'llash usullari va samaradorlik darajasi haqida. Yangi pedagogik talablar va tadbiriq etilgan jarayonlar tahlili.*

Kalit so'zlar: *O'yin faoliyati, til o'rganish talablari, kompetentlik.*

Joriy yilda chet tillarini o'rganishga qiziqish sezilarli darajada oshdi. Bunga davlatimizning mustaqillikdan keyin chet tilini rivojlantirishga qaratilgan farmon chora tadbirlari ham sabab bo'lmoqda. Ta'lim tizimi o'z oldiga erkin fikrlovchi, barkamol yetuk shaxsni tarbiyalashni vazifa qilib qo'yamoqda. Shuningdek, 2012- yil 10-dekabrda qabul qilingan chet tillarini o'rgatish chora tadbirlari to'g'risida prezident qonuni chet tillarini o'rganish imkoniyatlarini kengaytiradi. Yurtimizda chet tilining o'qitilishi chet tili o'qituvchilarining bilim va ko'nikmalarining baholashining umumyevropa tavsiyanomalari "CEFR"ga mos ravishda yangi usul va talablari ishlab chiqildi. Bugungi kunda xorijiy tillarni bilish ko'nikmasi ta'lim tizimining ajralmas qisimlaridan biri bo'lib bormoqda .

Turli sohalardagi mutaxassislarda chet ellik hamkorlar bilan hamkorlik qilish ko'rsatkichi yuqori bo'lganligi sababli , ularda til o'rganishga bo'lgan talab yuqoridir.Zamonaviy jamiyatda chet tillari har qanday kasbiy ta'limning muhim tarkibiy qismiga aylanmoqda .Yuqorida aytib o'tilganlarning qatoriga o'quv kurslar yoki mustaqil ravishda xorijiy tilni o'rganishga yordam beruvchi to'plamlari bilan tanishgan holda o'rganadilar .Bugungi kunda turli darajadagi til bilimiga ega kishilar uchun o'quv materiallarining katta to'plamlari mavjud .Ushbu maqsadga yetishishda muvaffaqiyatga erishish , o'qituvchilarning amaliy uslublari va malakasiga bog'liq. Axborot texnologiyalari va zamonaviy o'qitish usullaridan foydalanish qobiliyati yangi materiallarni tezkor tushunishga yordam beradi .1.Turli usullarni birlashtirib o'qituvchi muayyan ta'lim dasturlarini yechishga qodir bo'ladi.

Shu munosabat bilan o'qituvchilar va talabalar xorijiy tillarni zamonaviy o'qitishning usullari bilan tanishishlari kerak .Natijada maqsadlariga erishish uchun eng samarali usullarni tanlay bilish ko'nikmalari shakillanadi .Bunda o'qitish va o'rganishning bir necha metodlaridan foydalanish samarali natija beradi .O'qitish kichik bosqichlarda amalga oshiriladi va o'quvchining mavjud bilim tizimiga asoslanadi .2.Zamon ilgarilab borgani sari har sohada yangilik ko'payib bormoqda .Til o'rganishda ham turli uslublari paydo bo'lmoqda .Ingliz tilini o'rganishda o'rganuvchining salohiyati va darajasi ,yoshidan kelib chiqqan holda bosqichma-

bosqich o'rganish yaxshi natija beradi .Bunday o'quvchilar boshlang'ich bosqichda o'qitish ,o'rta bosqichda o'qitish ,yuqori bosqichda o'qitish asosida guruhlariga bo'linadi .Har bir bosqich uchun o'qituvchi tomonidan maxsus dastur ishlab chiqiladi .

Boshlang'ich bosqichda talaffuzga muhim etibor beriladi.Harmerning ta'kidlashicha “ suhbat davomida ona tilini biladiganlardan birinchi talab bu talaffuz” dir .O'quv jarayoning boshlanishida o'qituvchi asosiy etiborni o'quvchining talaffuziga qaratishi kerak .Grammatika va lug'at asosiysi hisoblansada, maruzachi talaffuzi noto'g'ri bo'lsa ,buning hammasi befoyda. Asl til egalari agar so'zlovchi so'zlarni to'g'ri talaffuz qilsa nutqni grammatik xatolar bilan ham so'zlovchining maqsadi nima ekanligini tushunishlari mumkin .Ingliz tilini o'rganishning o'rta bosqichida asosiy etibor ko'proq matnlarning hajmiga va o'qib tushinishda fikrlashni,nutq faoliyatini ,tashabbuskorlikni oshirishga yordam beradigan usullardan foydalanish kerak .Ta'lim jarayonida o'tkaziladigan treninglarda nutq ko'nikmalarini shakllantrishga va ijtimoiy moslashuvchanlikni rivojlantrishga yetarli e'tibor berilishi kerak .Bundan tashqari ta'limda har bir darsning muvaffaqiyati ko'p jihatdan mashg'ulotni to'g'ri tashkil etishga bog'liqdir. Dars o'qituvchi va o'quvchining ijodiy hamkorligiga asoslanishi lozim .Shundagina o'quvchilar mustaqil, erkin fikrlay oladilar va irodalari tarbiyalanadi.

Unga ko'ra umumtalim maktablari, litsey, kasb-hunar kollejlari o'qivchilari uchundarsliklar yaratildi. Ushbu talablarga mos ravishda o'quv xonalari, komputer, player, cd disklarisiz bu jarayonni amalga oshirish mumkin emas. Tinglab tushinish til o'rganishning eng muhim qismlaridan biridir. Bunda o'quvchi bir paytning o'zida so'zlavchining talaffuzi va grammatik qoidalarga rioya qilinganligi, so'z boyligi va uning ma'nolariga e'tibor berishi talab qilinadi. Chet tilini zamonaviy texnologiyalaridan foydalanib o'rgatish va o'rganish eng samarador usullaridan biridir. Bugungi kunda maktablarda interfaol o'yinlar orqali dars o'tish an'anaga aylanib bormoqda. Ma'lumki darsning turli xil o'yinlar asosida o'tilishi o'quvchilarning imkonyatlarini namoyish etish, diqqatini jamlash, bilim va ko'nikmalarini oshirish va til o'rganishdagi kompetentligini oshirishga yordam beradi.

O'yinlar jarayonida o'quvchi oddiy darsga qaraganda bu mashg'ulotga qiziqibroq yondashadi va bemaolol faoliyat ko'rsatadi. Ingliz tili darslariga qo'yilgan eng muhim talablardan biri talabalarni mustaqil fikrlashga o'rgatishdir. Bugungi kunda ingliz tili o'qituvchilari Amerika Qo'shma Shtatlari, Angliya pedagoglari tajribasiga tayangan holda inovatsion metodlardan foydalanib kelishmoqda. Bunga misollar “Quvnoq topishmoqlar (Merry ridles)” o'quvchilarga topishmoqlar o'rgatish ingliz tilini o'rgatishda muhim ahamiyatga ega, ular o'zlariga notanish bo'lgan so'zlarni o'rganadilar va o'ylab topishmoq javobini topadilar. “Tezkor javob” “Quick answer” o'yin metodi orqali dars o'tilganda mavzuni mustahkamlashga va yangi so'zlarni o'zlashtirish samaradorligini oshirishga yordam beradi. “Hikoya Zanjiri”da “Story Chain” metodi o'quvchilarining og'zaki nutqini o'stirishga yordam bersa, “Rasmlar

Soʻzlaganda” yani “When Pictures Speak” usuli esa ancha qulay boʻlib ingliz tilini oʻrgatishda talaba oʻquvchilarning ogʻzaki nutqini rivojlantirishda yordam beradi, buning uchun mavzuga oid rasmlardan foydalanadi. “Savol kartoshkalari” - “Quiz Cards” oʻquvchilarining soniga qarab kartoshkalari tarqatiladi va hamma talabalar bir paytda darsda ishtirok etish imkoni beradi bu esa vaqtni tejaydi. Har bir inovatsion texnologiyaning oʻziga xos afzalliklari mavjud . Ingliz tili darslarida inovatsion usullarini qoʻllash natijasida oʻquvchilarning mantiqiy fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi, nutqi ravonlashadi, tez va toʻgʻri javob berish malakasi shakllanadi. Bunday usullar oʻquvchida bilimga ishtiyoq uygʻotadi. Oʻquvchi darslarga puxta hozirlik koʻrishga intiladi. Hozirgi kunda ingliz tilini oʻqitish jarayonida oʻspirinlarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish muammosi alohida dolzarblik kasb etmoqda. Bu muammoni yechish yoʻllarini qidirib topmoqda va bosqichlarga boʻlib oʻrgatilmoqda. Birinchi bosqich boshlanib birinchi bosqich boshlangʻich taʼlim darajasi (1-4-sinflar). Ushbu bosqichda bolalar uzoq muddatli xotiraga ega boʻladi. Ularga oʻyinlar orqali oʻrgatish mumkin. Va ular u yoshda qoʻshiqlarni tezda oʻrganadilar. Ikkinchi bosqich oʻrtacha taʼlim darajasi (5-9-sinflar) ushbu bosqich oʻquvchilari allaqachon chet tilini bilish darajasiga erishgan boʻladi. Chet tili oʻrgatishda interfaol usullardan foydalanish, til oʻzlashtirish samaradorligini oshiradi. Hozirgi kunda chet tilini bilish katta ahamiyatga ega boʻlib, uni oʻrganishda quyidagi usul ham samarali hisoblanadi, yani ingliz tilidagi kino va filmlarini taqdlid qilgan holda koʻrish va ogʻzaki nutqda namoyon qilish.

Xulosa qilib shuni takidlash joizki, har qanday metodlar va yondoshuvlarning samaradorligi har ikkala tarafning yani talabalar va ustozlarning intilishlariga va jarayonga toʻgʻri fikr bildira olish bilan baholanadi.

Respublikamizdagi zamonaviy taʼlimning asosiy vazifasi – boʻlajak mutaxassislarning kasbiy tayyorgarligining yuqori sifatini taʼminlaydigan shartsharoitlarni yaratishdir. Taʼlimning muhim maqsadi boʻlajak oʻqituvchilarning harakat qilish va muvaffaqiyatga erishish qobiliyatini rivojlantirish boʻlishi kerak deb hisoblayman. Bugungi kunda oʻqituvchi harakatchan, qatʼiyatli, masʼuliyatli, notanish vaziyatlarda bilimlarni oʻzlashtira oladigan va qoʻllay oladigan, boshqa odamlar bilan muloqot qila oladigan boʻlishi kerak.

Kompetensiyaga asoslangan yondashuv taʼlimdagi obʼektiv hodisadir. Boʻlajak Ingliz tili oʻqituvchilarini tayyorlashda kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amalga oshirish globallashtirish va axborotlashtirishning jadallashib borayotgan jahon jarayonlari bilan belgilanadi. Kompetensiyaga asoslangan yondashuvning asosiy talablari oʻquvchilarning maʼnaviy sohasini rivojlantirish, taʼlimning insonparvarlik mazmunini oshirish, fanning tarbiyaviy salohiyatini har bir oʻquvchining individual xususiyatlari bilan bogʻliq holda roʻyobga chiqarishdan iborat. Ingliz tili, boshqa oʻquv fanlari singari, shaxsni shakllantiruvchi muhim omilga aylanishi kerak. Maktabda ingliz tilini oʻqitishning asosiy maqsadi bu fan orqali oʻquvchilarni tarbiyalash, rivojlantirish va oʻqitishdir. Amerika olimi N. Chomskiy (N. Chomskiy, Massachusetts universiteti)

“kompetentlik” atamasini birinchi marta 1965 yilda psixolingvistik tadqiqotlar kontekstida psixologik aspektda qoʻllagan va uni “til faoliyati” atamasi bilan semantik jihatdan qarama-qarshi qoʻygan. U "competence/performance" dixotomiyasini ishlab chiqqan olimdir.

U atamalarning ma'nolaridagi farqni "gapirish-eshitish" ning til haqidagi potentsial bilimlari va tilni amalda qo'llash o'rtasidagi farq sifatida ochib bergan insondir. Hozirgi vaqtda kommunikativ kompetentsiyani shakllantirish chet tilini o'qitishning asosiy maqsadlaridan biriga aylandi. Eslatib o'tish joizki, kommunikativ kompetentsiya o'z tarkibida murakkab bo'lib, bir qator muhim tarkibiy qismlarni (kompetentsiyalarni) o'z ichiga oladi. Ushbu muhim elementlardan biri chet tillarini o'qitishning mahalliy metodologiyasida ijtimoiymadaniy kompetentsiyaning bir qismi bo'lgan va xorijiy metodologiyada kommunikativ kompetentsiyaning bir qismi sifatida mustaqil kompetentsiya sifatida ajralib turadigan ijtimoiy kompetentsiyadir. Ijtimoiy kompetentsiyaning mazmunini, uning chet tilini o'qitishdagi rolini batafsil ko'rib chiqish zarurati amaliyot bilan belgilanadi. Ko'pincha chet tili o'qituvchilari va o'qituvchilari faol chet tili lug'atiga ega bo'lgan, monolog bayonini qanday tuzishni biladigan, bosma matn bilan ishlashni biladigan, dialoglarni aqlli ravishda tuzadigan talabalar bilan bog'liq vaziyatga duch kelishlari mumkin. O'rganilayotgan til mamlakatlari tarixi, san'ati, urf-odatlarini haqidagi turli ma'lumotlar bilan osonlikcha ishlash, har qanday qo'shma ishni bajarish zarurati tug'ilganda qiyin ahvolga tushib qolish; muhim bir narsa bo'yicha kelishib oling, o'z fikrini xotirjam himoya qiling, suhbatdoshning nuqtai nazarini tushuning va qabul qiling, aloqa sherigining qadr-qimmatiga ta'sir qilmasdan, uning pozitsiyasining nomaqbulligini tushuntiring yoki aksincha, boshqa birovning fikriga qo'shiling.[2.] Ko'pchilik talaba xato qilishdan, masxara qilishdan, muvaffaqiyatsiz bo'lishdan qo'rqib javob berishni, o'qituvchi yoki sinfdoshlari bilan muloqot qilishni istamasligi yoki shunchaki hech kim bilan muloqot qilishni xohlamasligi yoki unga qiziqmasligi sababli vaziyatlarni yaxshi bilamiz. Bunday hollarda kommunikativ kompetentsiyani rivojlantirish haqida gapirish qiyin, chunki talabalar zarur bilim va ko'nikmalarga ega bo'lsalar ham, ularni muayyan kommunikativ vazifalarni hal qilishda qo'llay olmaydilar. Tabiiyki, Ingliz tili o'qituvchisi yoki chet tili o'qituvchisi o'quvchilarga nizolarni hal qilish usullarini ko'rsatib, ularda o'zlariga, sinfdoshlariga, atrofidagi odamlarga hurmatli munosabatni tarbiyalash orqali bunday vaziyatlardan chiqish yo'lini topishga harakat qiladi, ya'ni, juda muhim va murakkab tarbiyaviy vazifalarni hal qiladi. Ingliz tilini kommunikativ o'qitish faol bo'lishi kerak.

Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda o'qitishning kommunikativ usulidan foydalanish quyidagi asosiy tamoyillarga asoslanishi kerak: (1) nutqqa yo'naltirilganlik. Ingliz tilini o'rgatish muloqot orqali amalga oshirilishi kerak. Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda ularning kommunikativ kompetentsiyasini shakllantirish alohida ahamiyatga ega. Kommunikativ kompetentsiya asosini lingvistik

kompetentsiya tashkil etadi; (2) funksional orientatsiya. Ta'limning funktsionalligi o'qituvchi va talabalarning kommunikativ, funksional jihatdan adekvat xatti-harakati bilan ta'minlanadi. Bu tamoyil o'quvchilarning o'rganilayotgan tilning barcha jihatlari funktsionalligidan xabardorligini nazarda tutadi; (3) vaziyat. Kommunikativ ta'lim vaziyatlarga asoslanadi. Vaziyatlar munosabatlar tizimi sifatida qaraladi. Bu muloqot sub'ektlarining ijtimoiy mavqei, rol o'ynashi, faoliyati va axloqiy munosabatlarining integral dinamik tizimi; (4) yangilik. U darsning turli qismlarida namoyon bo'ladi. Bu nutq holatlarining yangiligi; materialdan foydalanishning yangiligi (uning xabardorligi). Yangilik bayonotlar, dialoglar, matnlar va boshqalarni o'zboshimchalik bilan yodlashdan voz kechishni ta'minlaydi, nutq ishlab chiqarishni, evristikani rivojlantiradi.

Hamkasblar bilan muloqot va o'z tajribamiz shuni ko'rsatadiki, bunday qiyinchiliklar tez-tez uchrab turadi, lekin, qoida tariqasida, bunday holatlarning oldini olish bo'yicha tizimli ishlar olib borilmayapti. Bunday holat talabalarning ma'lum shaxsiy va xulq-atvor xususiyatlarini shakllantirish va rivojlantirishni tartibga soluvchi va tartibga soluvchi, boshqa odamlar bilan muloqot qilish va muloqot muammolarini samarali hal qilish imkonini beradigan qandaydir ko'rsatkich bo'lishi kerak degan fikrni uyg'otdi. Bu kompetensiyaning o'qituvchilar tomonidan chet tilini o'qitishning mustaqil maqsadi yoki vazifasi sifatida e'tirof etilmaganligi va bu kompetensiya mazmuni batafsil belgilanmaganligi uning shakllanishi va rivojlanishiga rasmiy munosabatni ma'lum darajada tushuntiradi. Boshqacha qilib aytadigan bo'lsak, ijtimoiy kompetensiya mazmunining batafsil tavsifining yo'qligi chet tillarini o'qitishning asosiy maqsadiga - chet tilining kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishning ma'lum darajasiga erishishni qiyinlashtiradi. Demak, ijtimoiy kompetensiya - bu mavjud bilim, ko'nikma, qobiliyat, shakllangan muloqot qobiliyatlari va shaxsiy xususiyatlar asosida og'zaki muloqot va boshqa har qanday faoliyatni amalga oshirish jarayonida boshqa odamlar bilan samarali munosabatda bo'lish qobiliyati. E.G. Azimov va A.N. Shukinning ta'kidlashicha, ijtimoiy kompetensiya istak, ehtiyoj, motivlar mavjudligi, kelajakdagi aloqa sheriklariga ma'lum munosabat, shuningdek, o'zini o'zi qadrlash, ijtimoiy vaziyatni boshqarish va uni boshqarish qobiliyati bilan belgilanadi.

Ijtimoiy kompetensiyaning ta'rifi va uni shakllantirish maqsadiga asoslanib, ushbu kompetensiya mazmunining tarkibiy qismlarini ajratib ko'rsatish mumkin, ya'ni: bilim (lingvistik va ijtimoiy); ko'nikmalar (og'zaki va ijtimoiy); shaxsiy xususiyatlar (shaxsiy xususiyatlar) va qobiliyatlar.

Ijtimoiy kompetensiya ijtimoiy kontekstda shakllantirilganligi va tinglovchilarning yoshi va shaxsiy xususiyatlari bilan bog'liq bo'lganligi sababli, tarkibni tanlash yoshga bog'liq vazifalarni va o'quvchilarning ijtimoiylashuvi, qoidalar va normalarni o'zlashtirgan muloqot holatlarini hisobga olgan holda amalga oshirilishi kerak. ijtimoiy xulq-atvor, o'zaro ta'sir qilish usullari va samarali muloqot. Bunga asoslanib, quyidagilarni aniqlashimiz mumkin:

-ijtimoiy va kundalik muloqot sohasi: oila, qarindoshlar, do'stlar, oddiy uy vazifalarini bajarish;

- biznes (ta'lim va mehnat) aloqasi sohasi: maktab, musiqa maktabi;

- sevimli mashg'ulotlari sohasi: musiqa yoki sport maktabi, to'garaklar, hobbi sinflari;

- ijtimoiy-madaniy aloqa sohasi: teatrda, muzeyda, ochiq havoda, transportda, sayohat paytida o'zini tutish qoidalari.

Muloqotning har bir sohasi kichik o'quvchi va talaba uchun zarur ijtimoiy muloqot tajribasini olish, o'z bilimlarini va ular asosida shakllangan muloqot qilish qobiliyatini amalga oshirish uchun "yashashi" (yo'qotishi) kerak bo'lgan muayyan vaziyatlarni o'z ichiga oladi. Boshqacha qilib aytganda, biz ijtimoiy kompetensiya mazmunini leksik mavzu bilan emas, balki bir yoki bir nechta leksik mavzular bilan bog'lanishi mumkin bo'lgan tegishli aloqa sohasidagi vaziyatlar bilan aniqlashni taklif qilamiz.

Yuqorida aytib o'tilganidek, ijtimoiy kompetensiyani tashkil etuvchi bilimlar lingvistik va ijtimoiy, ko'nikmalar esa mos ravishda nutq va ijtimoiy bo'lishi mumkin. Chet tili dasturlarida til bilimlari, nutqiy malakalar va muloqot holatlari batafsil ishlab chiqilib keyin tadbir etiladi.

Xulosa qilib shuni ta'kidlamochimanki, chet tilini o'qitishning maqsadi sifatida ijtimoiy kompetensiyani qabul qilish, uning mazmunini, shakllantirish vositalarini aniqlash va ta'limning barcha bosqichlarida rivojlanish darajasini nazorat qilish ta'lim samaradorligini oshiradi. Chet tilini o'rgatish va ushbu fanning kuchli ta'lim va rivojlanish salohiyatini to'liq ro'yobga chiqarishdir.

REFERENCES:

1. Orifova, O. J. (2023). O'qituvchining pedagogik faoliyati davomida darslarga innovatsion yondashuvi. *Anjuman*, 1(1), 1939-1952.
2. Guzal, R. (2024). Prospects for Distance Education. *American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education* (2993-2769), 2(2), 105-108.
3. Yorbekova, D., & Raximova, U. (2023). Modern Foundations of Teaching Economics in University. *Евразийский журнал академических исследований*, 3(2 Part 4), 173-176.
4. Rahimova, U. (2019). Lingvopersonologies As A New Direction Of Anthropocentric Linguistics. *Scientific Bulletin of Namangan State University*, 1(8), 259-265.
5. Davlatova, M. A., To'rayeva, G. T. (2024). Ali Qushchining riyoziyot va handasa haqidagi ilmlari matematika o'qitish metodikasi asosi sifatida. *Mug'allim*, 1(2), 327-331.
6. Rakhimova, U. (2023). Formal features of the rhyme. *Proceedings Of ASAR Internaional Conference, New Deihi*, 58-59.

7. Абдукаюмова, Н. (2023). Юкори синф ўқувчиларининг маданий–интеллектуал ривожлантиришининг дидактик шартлари. Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари/Актуальные проблемы социально-гуманитарных наук/Actual Problems of Humanities and Social Sciences., 3(8).
8. Rakhimova, U. (2022). Rhyme and syntagma.
9. Rayimovna, A. N. (2023, July). Problems of cultural-intellectual development of students. In E Conference Zone (pp. 17-20).
10. Rakhimova, U. (2021). Hamid Olimjonning badiiy san'atlardan foydalanishdagi mahorati tahlili. UzA, 332153, 205-210.
11. Rayimovna, A. N. (2023). Cultural-intellectual development of students and its didactic conditions. Conferencea, 44-47.
12. Rakhimova, U. (2021). Muloqot jarayonida shaxs nutqi tadqiqi. "Образование и наука в XXI веке", 2(13), 764-769.
13. Rayimovna, A. N. (2023). Management of creative activity of primary class students. Scientific Impulse, 1(11), 121-126.
14. Raximova, U. (2021). HAMID OLIMJON IJODIDA QOFIYANING POETIK VAZIFASI. Экономика и социум, (12-1 (91)), 539-542.
15. UMIDA, R. (2021). Personal speech research in the communication process. Xorazm ma'mun akademiyasi axborotnomasi-11/2020, 205-209.
16. Djumayevna, R. U. (2021). Lisoniy shaxs nutqining pragmatik xossalari. So'z san'ati-Toshkent, 267-271.
17. Umurkulov, Z. B. (2019). LEXICAL MEANS EXPRESSING COMPARISON. Theoretical & Applied Science, (11), 237-240.
18. Abdukayumova, N. R. (2023). O'quvchilarni madaniy–intellektual rivojlantirish muammosi. UzMu xabarlar, 1(8), 56-58.
19. Umurqulov, Z. (2023). ANTROPOSENTRIK TILSHUNOSLIKNING VUJUDGA KELISH ASOSLARI. Namangan davlat universiteti Ilmiy axborotnomasi, (7), 154-364.
20. Abdukayumova, N. R. (2023). Pedagogical features of formation of students' creative activity in primary education. Society and innovations, 1(5), 24-28.
21. Umurqulov, Z. (2021). Metaphor is an Important Means of Perception of The Universe. International journal of multidisciplinary research and analysis, 1418-1421.
22. Abdukayumova, N. R. (2023). Components and structures of cultural-intellectual development of high school students. Сетевой научный журнал, 9(3), 22-27.
23. Umurqulov, Z. (2021). Соф қиёс асосини ифодаловчи луғавий воситалар. NamDU xabarlar, 9, 241-245.

24. Абдукаюмова, Н. Р. (2023). Юқори синф ўқувчиларини маданий–интеллектуал ривожлантиришнинг педагогик шартлари. *Ta'lim fan va innovatsiya*, 1(4), 109-112.
25. Umurqulov, Z. (2021). Соф қиёс ифодаланишининг синтактик имкониятлари. *NamDU xabarлари*, 11, 337-342.
26. Умуркулов, З. Б. (2020). Сравнение в художественном тексте и его лингвопоэтическая ценность. Каршинский государственный университет.
27. Умуркулов, З. Б. (2020). Бадиий матнда қиёс ва унинг лингвопоэтик қиммати. Қарши давлат университети.
28. Abdukayumova, N. R. (2023). Analysis of the current state of cultural-intellectual development of students. *International Scientific Journal Theoretical & Applied Science*, 6(122), 174-177.
29. Umurqulov, Z. (2019). *Lingvistik tahlil asoslari. Ilm sarchashmalari*, 6, 23.
30. Умуркулов, З. Б. (2015). Эркин Аъзамнинг сўз қўллаш маҳорати. 56.
31. Umurqulov, Z. B. (2020). Comparison in literary text and its linguopoetic value. Karshi State University.